

**IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO
REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA
ZA POMURSKO REGIJO**

Verzija 1.1. – osnutek za obravnavo
31. oktober 2024

PODATKI O PROJEKTU

NAROČNIK:

- Republika Slovenija – Ministrstvo za naravne vire in prostor
- Predstavniki:
 - Lenča Humerca Šolar,
 - Valentina Lavrenčič
 - Alenka Padežnik

PRIPRAVLJALEC:

- Razvojni center Murska Sobota
- Odgovorna oseba: Bojan Kar, direktor
- Predstavniki:
 - Anja Tratnjek
 - Aleš Skalič

- Predstavniki delovne skupine za spremljanje priprave RPP za Pomursko regijo

KAZALO VSEBINE

UVOD

- 1.1. ZAKONODAJNI OKVIR
- 1.2. SPLOŠEN OPIS IN POLOŽAJ REGIJE
- 1.3. KLJUČNE ZNAČILNOSTI REGIJE
- 1.4. IZHODIŠČA
- 1.4. IZZIVI IN PRILOŽNOSTI
- 1.5. CILJI PRIPRAVE

STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ POSELITVE

- 2.1. POGLED TRENUTNEGA STANJA
- 2.2. RAZVOJ PREDNOSTNIH OBMOČIJ ZA STANOVANJSKO RABO
- 2.3. ZASNOVA OMREŽIJ DRUŽBENE INFRASTRUKTURE
- 2.4. PREDNOSTNA OBMOČJA ZA RAZVOJ GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI

STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ V KRAJINI

- 3.1. KMETIJSTVO
- 3.2. GOZDARSTVO
- 3.3. MINERALNE SUROVINE
- 3.4. UPRAVLJANJE VODA
- 3.5. POTENCIALI ZA RABO OVE
- 3.6. TURIZEM
- 3.7. OKOLJE IN NARAVNA DEDIŠČINA
- 3.8 KRAJINA

STANJE IN USMERITVE NA PODROČJU GJI

- 4.1. OSKRBA S PITNO VODO
- 4.2. ODVAJANJE IN ČIŠČENJE KOMUNALNE ODPADNE VODE
- 4.3. RAVNANJE Z ODPADKI
- 4.4. ELEKTRIČNA ENERGIJA
- 4.5. ZEMELJSKI PLIN
- 4.6. OSKRBA S TOPLOTO
- 4.7. PROMETNA INFRASTRUKTURA
 - 4.7.1. CESTNI PROMET
 - 4.7.2. ŽELEZNIŠKI PROMET
 - 4.7.3. KOLESARSKI PROMET
 - 4.7.4. JPP

KLJUČNI IZZIVI IN STROKOVNE PODLAGE PRI PRIPRAVI RPP

5.1. KLJUČNI IZZIVI

5.2. PREDNOSTNE RAZVOJNE USMERITVE

5.3. IZBRANI SCENARIJ RAZVOJA V PROSTORU

5.4. POTREBNE STROKOVNE PODLAGE PRISTOJNIH SEKTORJEV

5.5. PRIPOROČILA ZA IZDELAVO DODATNIH STROKOVNIH PODLAG

ZAKLJUČEK

VIRI

UVOD

Regionalni prostorski plan za Pomursko regijo (v nadaljevanju: RPP) je strateški dokument, ki določa prostorske usmeritve za uravnotežen in trajnostni razvoj regije v naslednjih letih. Cilj plana je vzpostaviti prostorski okvir, ki bo omogočal optimalen razvoj naselij, gospodarstva, kmetijstva, okolja in infrastrukture ter ohranjanje naravnih virov. Pomurska regija, kot ena izmed slovenskih regij z največjim deležem kmetijskih površin, zahteva poseben pristop k prostorskemu načrtovanju, ki bo upošteval razvojne potenciale in hkrati zaščitil občutljivo naravno in kulturno dediščino.

1.1. ZAKONODAJNI OKVIR

Priprava Regionalnega prostorskega plana (RPP) za Pomursko regijo predstavlja ključni korak v procesu prostorskega načrtovanja, ki poteka v skladu z določbami Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3). V tem okviru je še posebej pomembno upoštevati 78. člen, ki jasno opredeljuje faze in pravila priprave prostorskih načrtov. Ta proces ne bo le tehnična naloga, ampak tudi priložnost za vključitev lokalnih potreb in specifik regije, kar izhaja iz izkušenj pilotnega projekta Ministrstva za okolje in prostor. Skladnost z ZUreP-3 zagotavlja celovit, strateško premišljen pristop k načrtovanju na regionalni ravni, pri čemer je ključno upoštevati edinstvene značilnosti regije in njene razvojne izzive. Postopek potrjevanja RPP bo potekal skozi več stopenj, saj ga bo razvojni svet regije potrdil šele po predhodni potrditvi vlade in sveta regije, kar zagotavlja usklajenost med nacionalno in lokalno ravno.

Poleg upoštevanja ZUreP-3 bo pri pripravi RPP ključnega pomena tudi dosledno upoštevanje zakonodajnih okvirov, kot so Zakon o varstvu okolja (ZVO-2), Zakon o ohranjanju narave (ZON) ter predvsem Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Slednji je še posebej pomemben, saj je njegov temeljni cilj zmanjšanje razvojnih razlik med slovenskimi regijami ter zagotavljanje uravnoteženega gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja. V okviru ZSRR-2 se poudarja usklajevanje različnih razvojnih politik ter podpora regionalnim pobudam, kar je bistvenega pomena pri oblikovanju trajnostne prihodnosti regij. S tem zakonom se spodbuja decentralizacija in krepitev lokalnih potencialov, kar omogoča večjo prilagodljivost specifičnim potrebam regije, kot so ohranjanje kmetijskih zemljišč, varovanje naravnih virov in spodbujanje lokalnega gospodarstva. Pomurska regija s svojo mešanico naravnih območij, urbaniziranih predelov in kmetijskih površin predstavlja primer, kjer je potrebno z veliko pozornostjo načrtovati prostorski razvoj, da se zagotovi zaščita naravne in kulturne dediščine, hkrati pa omogoči trajnostno prihodnost. To pomeni, da bo prostorski razvoj regije vključeval tako gospodarske, okoljske kot družbene vidike, z jasnimi in konkretno določenimi cilji, ki bodo pripomogli k povečanju kakovosti življenja prebivalcev ter ohranjanju ravnotežja med naravnim in urbanim okoljem. RPP zato ne bo zgolj formalni načrt, temveč orodje za dejanske spremembe, ki bo povezovalo regionalne razvojne potenciale, zmanjšalo razvojne vrzeli in spodbudilo trajnostno prihodnost za vse prebivalce regije.

Osnutek Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (v nadaljevanju SPRS 2050) predstavlja krovni strateški dokument za dolgoročno usmerjanje prostorskega razvoja v Sloveniji. Ta dokument bo osnova za opredelitev in uskladitev območij ter ureditev, ki jih bo obravnaval Regionalni prostorski plan (RPP). Namen priprave RPP je, da se na regionalni ravni podrobneje

obravnavajo in opredelijo vsebine, skladno s 75. členom ZUreP-3 in SPRS. RPP bo jasneje opredelil prostorske izzive in usmeritve regije, kar bo omogočilo bolj usklajen in ciljno usmerjen regionalni razvoj, ki bo temeljil na potrebah lokalnega prebivalstva in naravnih danostih.

1.2. SPLOŠEN OPIS IN POLOŽAJ REGIJE

Pomurska regija se nahaja na skrajnem severovzhodu Slovenije in je ena izmed dvanajstih slovenskih statističnih regij. Meji na Avstrijo na severu, Madžarsko na vzhodu in Hrvaško na jugu, kar ji daje strateški položaj na stičišču treh držav. Geografsko je regija izjemno raznolika in ima številne značilnosti, ki vplivajo na njen prostorski razvoj, gospodarstvo in kulturno identiteto.

1. Naravne pokrajine in relief

Pomurska regija je pretežno ravninska, saj se razteza na **Panonski nižini**, ki je del večjega panonskega bazena. Osrednji del regije sestavlja **Pomurska ravnica**, ki jo prečkata reka Mura in številni manjši pritoki. Pomurska ravnica je znana po rodovitni zemlji, ki omogoča intenzivno kmetijsko proizvodnjo, zlasti poljedelstvo.

Relief regije se nekoliko spreminja proti severu in jugozahodu, kjer prehaja v rahlo gričevnato pokrajino:

- **Goričko** na severu predstavlja gričevnato območje z značilnimi vinogradi, sadovnjaki in razpršenimi naselji. To območje je del **Krajinskega parka Goričko**, ki je zavarovano zaradi svoje izjemne biotske pestrosti in kulturne dediščine.
- Na jugozahodu regije se nahaja **Lendavsko gričevje**, ki je podobno Goričkemu, vendar nekoliko nižje in prav tako poznano po vinogradništvu.
- Na zahodu so **Slovenske gorice**, ki segajo tudi v podravsko regijo.

Vzhodni in osrednji deli regije so izrazito **ravninski** in prehodni med ravninskimi območji Madžarske in Hrvaške.

2. Vodovje

Regija je močno zaznamovana z reko **Muro**, ki teče skozi njen osrednji del. Mura ne oblikuje le pokrajine, temveč tudi vpliva na razvoj kmetijstva, protipoplavne ukrepe in naravno dediščino. Reka Mura s svojimi poplavnimi ravnici ustvarja specifične **mokriščne habitate**, ki so bogati z biotsko raznovrstnostjo in so pomembni za ohranjanje naravnih ekosistemov.

- **Poplavna območja** ob reki Muri so ključna za ohranjanje ekološkega ravnovesja in so zaradi tega deloma zavarovana z območji Natura 2000. Ta območja prav tako predstavljajo velik izziv za prostorski razvoj, saj je potrebno ob upoštevanju naravne dinamike poplavnega območja zagotoviti primerno protipoplavno zaščito.
- **Manjši vodotoki**: Poleg Mure skozi regijo tečejo tudi manjši vodotoki, kot so Ledava, Krka, Ščavnica in številni drugi. Ti vodotoki so pomembni za lokalno kmetijstvo in rabo vode, hkrati pa predstavljajo potencialno tveganje za poplave v bolj ravninskih delih regije.

3. Podnebje

Podnebje v Pomurski regiji je **zmerno celinsko**, s toplimi poletji in hladnimi zimami. Zaradi svojega lega v panonskem bazenu ima regija izrazitejše sezonske spremembe v primerjavi z bolj zahodnimi predeli Slovenije. Poletja so običajno vroča in suha, kar omogoča **dobro uspevanje kmetijskih kultur**, zlasti poljščin, sadja in vinogradov. Zime pa so hladnejše, z občasnim snegom in nižjimi temperaturami, kar je značilno za panonsko nižino.

- **Padavine** so enakomerno razporejene skozi vse leto, vendar z nekoliko več padavinami v pomladanskem in jesenskem obdobju. Zaradi relativno nizke količine padavin v poletnih mesecih se kmetijstvo v regiji sooča z izzivi suš, kar povečuje potrebo po **namakalnih sistemih**, še posebej ob upoštevanju klimatskih sprememb.

4. Naravni viri

Pomurska regija je bogata z naravnimi viri, ki vključujejo **rodovitno zemljo, gozdove, termalne vrelce** in potencial za izkoriščanje obnovljivih virov energije.

- **Rodovitna tla:** Zaradi rodovitnih ravnin je Pomurje že dolgo znano kot ena najpomembnejših slovenskih kmetijskih regij. Tla so bogata z minerali in omogočajo pridelavo različnih kmetijskih kultur, vključno z žiti, koruzo, bučami, krompirjem in drugimi pridelki.
- **Gozdovi:** Gozdovi so bolj prisotni na gričevnatem območju Goričkega. Ti gozdovi so pomembni ne le z vidika biodiverzitete, ampak tudi kot **vir lesa** ter kot del zelenega sistema regije, ki zagotavlja ekološko ravnovesje in ohranja naravne ekosisteme.
- **Termalne vode:** Ena izmed pomembnih značilnosti Pomurja so **termalni vrelci**, ki so osnova za razvoj zdraviliškega turizma. Znana zdravilišča, kot sta **Moravske Toplice, Banovci, Bioterme Mala Nedelja, Lendava in Radenci**, privabljajo obiskovalce iz celotne Slovenije in tujine ter so pomemben dejavnik lokalnega gospodarstva.
- **Obnovljivi viri energije:** Poleg termalne energije Pomurje zaradi svoje naravne lege ponuja tudi možnosti za izkoriščanje **vetrne** in **sončne energije**. Kljub relativno majhnim višinam gričevnatih predelov lahko na severnih območjih regije, kot je Goričko, izkoriščamo veter za proizvodnjo električne energije.

5. Kmetijska in kulturna krajina

Pomurska regija je znana po svoji **kulturni krajini**, ki je rezultat dolgotrajnega sožitja med človekom in naravo. Kmetijske površine, vinogradi in tradicionalne panonske vasi so značilnosti, ki opredeljujejo vizualno podobo pokrajine. Pomemben del kulturne krajine so tudi **sadovnjaki, vinogradi in polja** buč, ki so ključna sestavina regijskega gastronomskega dediščine.

- **Vinogradi:** Območje Goriškega, Slovenskih goric, Jeruzalema in Lendavskega gričevja je poznano po **vinogradništvu**, pri čemer je pridelava vina globoko vpeta v lokalno kulturo in tradicijo. Vinogradništvo je pomembna gospodarska dejavnost, hkrati pa prispeva k ohranjanju kulturne krajine in privablja turiste.
- **Panonske vasi:** Tradicionalne panonske vasi, z značilno arhitekturo in urbanistično zasnovo, so pomemben del kulturne dediščine regije. Ohranitev teh naselij in njihovih značilnosti je pomembna ne le z vidika identitete, temveč tudi kot del trajnostnega razvoja turizma.

6. Meje in prometne povezave

Pomurska regija ima strateško geografsko lego na **mejnih območjih z Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško**, kar jo povezuje s širšim evropskim prostorom. Ta položaj je pomemben tako z vidika **gospodarske povezljivosti** kot tudi za razvoj **prometnih koridorjev**. V Pomurju poteka pomemben prometni koridor **avtoceste**, ki povezuje Slovenijo z Madžarsko ter naprej s srednjo Evropo.

Zaključek

Pomurska regija je geografsko raznolika in bogata z naravnimi viri, kar ji daje pomembno prednost za trajnostni razvoj. Njena strateška lega na stičišču treh držav, rodovitna tla, vodni viri, gozdovi in termalni vrelci ponujajo širok spekter priložnosti za gospodarski razvoj, zlasti na področjih kmetijstva, turizma in obnovljivih virov.

1.3. KLJUČNE ZNAČILNOSTI REGIJE

Pomurska regija je edinstvena po naslednjih ključnih značilnostih:

- **Kmetijstvo:** Regija ima visoko stopnjo kmetijske dejavnosti, s poudarkom na poljedelstvu, vinogradništvu in zelenjadarstvu. Živinoreja se opušča.
- **Bogata naravna in kulturna dediščina:** Naravne vrednote, kot so reke, gozdovi in termalni viri, dopolnjujejo številni kulturni spomeniki, vključno z značilnimo kulturno krajino.
- **Slabša gospodarska razvitost:** Pomurje se sooča z izzivi nizke gospodarske rasti in povečevanja razvojnega zaostanka, ki terja posebne razvojne spodbude. Čeprav določeni kazalniki kažejo izboljšanje gospodarske klime (povišanje BDP, večanje števila prebivalcev z višjo stopnjo izobrazbe, zmanjšanje brezposelnosti), pa indeks dnevne migracije in zmanjšanje števila gospodarskih družb kažejo, da se učinki izboljšanja ne kažejo v regiji, zato se je tudi povečal indeks razvojne ogroženosti.
- **Demografski izzivi:** Značilno za regijo je zmanjševanje prebivalstva, predvsem zaradi odseljevanja mladih v bolj razvite regije. Ključni kazalniki na področju demografije kažejo na poslabšanje. Število prebivalcev, gostota prebivalstva ter številno aktivnih prebivalcev so se zmanjšali. Slabša se tudi starostna struktura.

1.4. IZHODIŠČA

Izhodišča za pripravo RPP bodo temeljila na obravnavi ključnih prednostnih področij, kot so poplavna varnost, ohranjanje naravne in kulturne dediščine z vidika trajnostnega turizma, razvoj sodobne energetske infrastrukture, industrijski napredek in stanovanjska oskrba. Trenutna slika v regiji kaže na številne izzive, kot so slaba demografska slika, intenzivna urbanizacija tudi na račun zmanjševanja kmetijskih površin, naraščajoči pritisk na naravne vire ter potreba po trajnostno usmerjeni nadgradnji infrastrukture. Da bi lahko uspešno naslovili te izzive, je nujno, da prostorsko načrtovanje temelji na celovitih, preverjenih in natančnih podatkih, kar omogoča pametnejše odločitve ter učinkovitejše izvajanje prostorskih politik.

Osrednja vloga pri tem procesu pripada lokalnim skupnostim, ki s svojo neposredno vpetostjo najbolje razumejo prioriteta področja, kot so razvoj infrastrukture, zaščita naravnih in kulturnih virov ter spodbujanje lokalnega gospodarstva. Sodelovanje strokovne javnosti je prav tako pomembno, saj prinaša tehnično utemeljene rešitve, podkrepjene z najnovejšimi strokovnimi dognanji. Vse to pa mora potekati v vzajemnem sodelovanju z javnostjo, saj vključevanje občanov v proces načrtovanja zagotavlja legitimnost, preglednost ter podporo sprejetim odločitvam. Odprt dialog z lokalnimi skupnostmi in interesnimi skupinami prinaša kritične povratne informacije, ki omogočajo izboljšanje predlaganih ukrepov in pripomorejo k boljšemu razumevanju njihovega vpliva na življenje ljudi in naravno okolje.

V regiji smo opredelili naslednja prioriteta področja prednostnih razvojnih usmeritev regij:

1. POSELITEV - Zagotavljanje pravične dostopnosti do funkcij javnega pomena,
2. POSELITEV - Druga naselja, pomembna za regijo ,
3. GJI - KOMUNALA - Pomembnejši objekti za oskrbo s pitno vodo, potrebni za izvajanje občinske GJS, ki služijo oskrbi več občin ,
4. GJI - KOMUNALA - Pomembnejši objekti za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode, ki služijo oskrbi več občin,
5. KRAJINA - Prednostna območja za kmetijstvo,
6. GJI - ENERGETIKA - Objekti distribucijskega sistema električne energije srednje napetosti za vključitev proizvodnih virov v omrežje,
7. KRAJINA - Upravljanje voda - območja prednostnih protipoplavnih ukrepov ,
8. GJI – PROMET - Omrežje regijskih kolesarskih povezav,
9. POSELITEV - Gospodarske cone regionalnega pomena,
10. POSELITEV - Regijski objekti družbene infrastrukture.

1.5. IZZIVI IN PRILOŽNOSTI

Pomurska regija se sooča z različnimi izzivi, kot so nizka gospodarska rast, demografski upad, nevarnost poplav in ohranjanje naravnih virov. Kljub temu pa ponuja tudi številne priložnosti, predvsem v obliki razvoja trajnostnega kmetijstva, turizma, obnovljivih virov energije ter čezmejnega sodelovanja.

- **Izzivi:**
 - Povečanje zaostanka za slovenskim in evropskim povprečjem in povečevanje razvojne ogroženosti.
 - Odseljevanje mladih in zmanjševanje števila prebivalstva.
 - Okoljski izzivi, vključno z upravljanjem poplav in erozijo tal.

- **Priložnosti:**
 - Razvoj obnovljivih virov energije (OVE), zlasti na področju biomase in geotermalne energije.
 - Povečanje dodane vrednosti v kmetijstvu prek predelave lokalnih proizvodov.
 - Spodbujanje turizma, temelječega na naravnih in kulturnih znamenitostih ter termalnih vrelicih.

1.5. CILJI PRIPRAVE

Cilj priprave RPP za Pomursko regijo je pripraviti prostorski plan, ki ne bo le prostorsko umeščal obstoječe in prihodnje aktivnosti, danosti in infrastrukturo v regiji, ampak bo predvsem vse te dejavnosti medsebojno preveril in uskladil, predvsem pa omogočal odziv na izzive, s katerimi se regija sooča.

STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ POSELITVE

2.1. POGLED TRENUTNEGA STANJA

Regija se sooča z razpršeno poselitvijo, kjer so večja naselja skoncentrirana predvsem v okolici Murske Sobotne, Lendave, Gornje Radgone in Ljutomera. Majhna naselja so razpršena po ruralnem delu regije in imajo zmanjšan dostop do javnih storitev, posledica pa je tudi precejšnja koncentracija poselitve in depopulacija podeželja. Veliko število občin prinaša tudi večje število občinskih središč, ki le stežka zagotavljajo popoln nabor storitev za svoje prebivalce.

Po podatkih projekcije iz analize stanja bo regija do leta 2038 izgubila 15% prebivalstva; ima omrežje središč druge in četrte stopnje, vendar pa slabšo dostopnost do središč in s tem storitev splošnega pomena na odročnih podeželskih območjih (predvsem S del regije); prisotne so gospodarske cone mednarodnega, državnega in regionalnega pomena (zasedenost 50,69 %); 4 % pozidanih in 4 % nepozidanih stavbnih zemljišč je iz vidika poplavne nevarnosti ogroženih; v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi, Beltincih in Ljutomeru sta večji območji razvojnih površin (nepozidanih stavbnih zemljišč ustrezne rabe večji od 10 ha); cca 1.100 ha je površin stavbnih zemljišč z namensko rabo A (posamična poselitev), to je 0,85 % površine regije.

2.2. RAZVOJ PREDNOSTNIH OBMOČIJ ZA STANOVANJSKO RABO

Prioritetni cilj je razvoj manjših regionalnih središč in povečevanje privlačnosti ruralnih območij s spodbujanjem podjetništva in izboljšanjem dostopa do storitev. Prilagojena politika razvoja naselij bo omogočala razvoj obstoječih naselij, hkrati pa spodbujala prenavo funkcionalno degradiranih območij. Osrednja pozornost bo namenjena boljši rabi obstoječih stavbnih zemljišč v naseljih, vključno z razvojem družbene infrastrukture in zelenega sistema v naseljih. Za zagotavljanje dostopnosti je potreben razmislek o umeščanju oskrbnih storitev v bližino stanovanjskih naselij in izboljšanje JPP za zmanjšanje odvisnosti od avtomobila.

V Pomurski regiji se kot središče 2. ravni razvija Murska Sobota, kot središča 4. ravni pa Gornja Radgona, Ljutomer in Lendava. Ta naselja imajo status mesta. Za ostala naselja je potrebno preveriti vloga naselij v omrežju naselij v regiji glede na zastavljene cilje regije, zlasti morebitna druga naselja, pomembna za razvoj regije v odmaknjenem podeželju, ki bi zagotovila ustrezno dostopnost za vse prebivalce in zagotovila policentrični razvoj regije. V pomurskem ŠMO se povezujejo Murska Sobota z Lendavo in sega do Ljutomera in Gornje Radgone. V Murski Soboti se razvija gospodarstvo nacionalnega pomena, prav tako predstavlja nacionalno pomembno vozlišče.

V okviru razvoja območij za bivanje je posebna pozornost usmerjena v razvoj naselij za Romsko etnično skupino.

Pri posamični poselitvi se naslavljajo predvsem tradicionalne oblike (celki, zaselki, posamične domačije), vinogradniška poselitev, suburbana posamična poselitev ter razvrednotena območja posamične poselitve. V regiji je cca 1.100 ha površin stavbnih zemljišč z namensko rabo A (posamična poselitev), to je 0,85 % površine regije.

2.3. ZASNOVA OMREŽIJ DRUŽBENE INFRASTRUKTURE

Omrežje šol, zdravstvenih ustanov in socialnih storitev je potrebno posodobitve, še posebej na ruralnih območjih, kjer je dostop do teh storitev omejen. Usmeritev je zagotavljanje decentralizirane infrastrukture, ki bo enakomerno dostopna prebivalcem regije, tudi z uporabo informacijskih tehnologij.

Zlasti S del regije (Goričko), pa tudi druga odmaknjena podeželska območja imajo slabšo dostopnost do omrežij družbene infrastrukture, zato je pomembno vzpodbujati razvoj drugih središč, pomembnih za razvoj regije, zlasti na odmaknjenem podeželju. Preko tega se zagotavlja dostopnost do storitev splošnega pomena.

2.4. PREDNOSTNA OBMOČJA ZA RAZVOJ GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI

Posebna pozornost bo namenjena spodbujanju gospodarskega razvoja v industrijskih conah, zlasti v okolici Murske Sobote, Gornje Radgone, Ljutomera, Beltincev in Lendave, kjer obstajajo pogoji za širitev obstoječih gospodarskih dejavnosti. Poleg tega bo gospodarska dejavnost umeščana v podeželska središča, ki so pomembna za razvoj regije.

Pri gospodarskih conah je prioriteta zapolnjevanje obstoječih con, nove cone pa se razvija le ob izkazanem regionalnem interesu in potrebi. Ob umeščanju con se poleg prometne dostopnosti upošteva tudi dostopnost prebivalcev (zaposlenih) z javnim potniškim prometom. Obstoječa večja nakupovalna središča (nad 10.000 m²) zadostujejo za potrebe prebivalstva regije in ni potrebe po širjenju.

STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ V KRAJINI

Izguba kmetijskih zemljišč se pojavlja zaradi zaraščanja (cca 2.500 ha) predvsem na Goričkem in zaradi pozidave (na preostalem delu regije); cca 22.800 ha je območij katastrofalnih poplav; 14.400 ha je osuševalnih sistemov ter 70 ha namakalnih sistemov. Erozijska območja z zahtevnimi zaščitnimi ukrepi so na S delu regije (Goričko), območja z običajnimi zaščitnimi ukrepi pa na Z delu (Slovenske gorice); prevladujejo območja z majhno in srednjo verjetnostjo pojavljanja plazov, mestoma pa tudi z veliko verjetnostjo; FDO v regiji se nahajajo predvsem na širših območjih večjih naselij (FDO 113,74 ha); regija ima območja nacionalne prepoznavnosti, izjemnih krajin in več krajinskih parkov.

3.1. KMETIJSTVO

Pomurska regija ostaja pomembno kmetijsko središče Slovenije. Prihodnji razvoj bo temeljil na trajnostni rabi kmetijskih površin, spodbujanju ekološkega kmetovanja ter rabi sodobnih tehnologij v kmetijstvu, ki bodo olajšala kmetovanje in ga naredila privlačnega za mlade. Za razvoj kmetijstva je potreben razmislek tudi o predelavi kmetijskih proizvodov in lokalnim oskrbnim verigam. Posebna pozornost bo morala biti namenjena tudi ohranjanju površine kmetijskih zemljišč, ki se v zadnjih letih zmanjšujejo zaradi pozidave ali zaraščanja.

Od vseh kmetijskih površin je večina opredeljenih kot izjemno pomembna območja: cca 69.000 ha ali zelo pomembna območja: cca 53.000 ha. Le manjši del so ostala območja: cca 9.000 ha. V regiji so po podatkih MKGP (za marec 2023) opredeljena območja s posebnimi omejitvami (Goričko in Slovenske gorice).

V okolici Murske Sobotne je opredeljeno podeželsko območje v zaledju mest, pas med Mursko Soboto in Lendavo ter Ljutomerom je jedrno podeželsko območje, preostali del regije pa je odmaknjeno podeželje.

Goričko in Lendavske gorice spadajo v vinorodno območje Prekmurje, zahodni del (Slovenske gorice) pa v vinorodno območje Štajerska Slovenija. Skupaj vinorodna območja v tej regiji obsegajo 70.500 ha.

V regiji je po podatkih MKGP (za leto 2020) 14.400 ha osuševalnih sistemov ter 70 ha namakalnih sistemov, razporejeni so po celotni regiji. Predvsem na področju namakanja je potrebno preučiti možnosti za dodatne površine, ki se bodo namakale, tudi zaradi povečevanja odpornosti na podnebne spremembe.

3.2. GOZDARSTVO

Gozdovi pokrivajo že okoli 56 % površine države, les je najpomembnejša obnovljiva surovina v državi, hkrati pa so gozdovi najbolj ohranjeni ekosistemi in jih je zato mogoče obravnavati tudi kot naravne krajine ali pa kot naravne člene v kulturni krajini. Funkcije

gozdov so ekološke, socialne in proizvodne. Določene se v gozdnodospodarskem načrtu in se kot strokovne podlage upoštevajo pri prostorskih ureditvah v RPP.

Gozdarstvo bo ostalo pomemben sektor, pri čemer bo poudarek na trajnostnem gospodarjenju z gozdovi in predelavi lesa v izdelke z višjo dodano vrednostjo. Zaradi večjega obsega varovanih gozdov (prisotni so tako gozdni rezervati na Goričkem in v Slovenskih goricah kot varovalni gozdovi predvsem ob Muri), zaraščanja kmetijskih površin na odročnih območjih (cca 2500 ha v letu 2023) in gospodarskih gozdov na podeželju je potrebno tej panogi v regiji dati večjo pozornost in pomen.

3.3. MINERALNE SUROVINE

V regiji je 17 lokacij z opredeljeno namensko rabo LN (območje nadzemnega pridobivanja mineralnih surovin) ter več lokacij podeljenih koncesij za izkoriščanje mineralne surovine za gradbeništvo, za industrijo gradbenega materiala ter za predelovalno industrijo. Tu je tudi murska depresija s pridobivalnim in raziskovalnim prostorom nafte in zemeljskega plina ter raziskovalni prostor geotermičnega energetskega vira.

Raba mineralnih virov, zlasti na področju črpanja peska in gramoza, bo usmerjena v trajnostno rabo (varstvo virov mineralnih surovin) in zmanjšanje negativnih vplivov na okolje. Predvsem je pomembno najti ustrezno večnamensko rabo na opuščeni ali deloma opuščeni gramoznicah, ki bi lahko bile nosilec v trajnostno rekreativno rabo usmerjenega turizma in pomemben del zelenega sistema regije.

3.4. UPRAVLJANJE VODA

Poplavna ogroženost regije zahteva celovit pristop k upravljanju z vodami, vključno z gradnjo protipoplavnih nasipov in izboljšanjem namakalnih sistemov za potrebe kmetijstva. Za celovit pristop k upravljanju voda je smiselno regijsko načrtovanje in usklajevanje. V regiji je cca 22.800 ha območij katastrofalnih poplav (podatek iz leta 2020). Pojavljajo se po celotni regiji, najbolj strnjeno pa na južnem delu (ob Muri in Ledavi).

V regiji je po analizi poplavnih območij na stavbnih zemljiščih iz vidika poplavne nevarnosti ogroženih 4% pozidanih in 4% nepozidanih stavbnih zemljišč, namenjenih gradnji stavb. V središčih policentričnega omrežja naselij (ReSPR50) je v regiji na območjih poplavne nevarnosti 3% nepozidanih in 3% pozidanih zemljišč namenjenih gradnji stavb.

V regiji je več vodovarstvenih območij, zavarovanih z občinskimi odloki, ter 1 vodovarstveno območje, zavarovano z državno uredbo (Apaško polje).

Erozijska območja z zahtevnimi zaščitnimi ukrepi so predvsem na severnem delu regije (Goričko), območja z običajnimi zaščitnimi ukrepi pa na zahodnem delu (Slovenske

gorice). V Lendavskih goricaх je strogo varovanje. V regiji so predvsem območja z majhno in srednjo verjetnostjo pojavljanja plazov, mestoma pa tudi z veliko verjetnostjo.

Glede na prisotnost in razporeditev voda so v regiji možnosti za večnamensko rabo voda.

3.5. POTENCIALI ZA RABO OVE

Regija ima velike možnosti za razvoj obnovljivih virov energije, predvsem na področju biomase in geotermalne energije, ki sta že delno izkoriščeni v sistemih daljinskega ogrevanja (Lendava, Murska Sobota).

Na področju OVE ima regija precej tudi potenciala za pridobivanje energije iz sonca in geotermije (geotermalne elektrarne). Raba OVE zahteva nadgradnjo električnega distribucijskega omrežja v t.i. pametna omrežja, ki omogočajo lokalno proizvodnjo, hrambo in rabo energije.

Območje paleozojskega geotermalnega sistema pri Benediktu v Slovenskih goricaх je primerno za soproizvodnjo toplote in električne energije z visokim izkoristkom v bližini večjih naselij in gospodarskih con, v povezavi in sodelovanjem s sosednjo Podravsko regijo.

3.6. TURIZEM

Zaradi bogatih naravnih danosti, kot so termalni vreli, reka Mura in druga naravna dediščina ter kulturna dediščina, ima regija velik potencial za razvoj trajnostnega turizma. Načrtovana območja za turizem vključujejo posodobitev termalnih kompleksov in razvoj ekoturističnih destinacij ter destinacij kulturnega turizma. Poudarek je na gastronomiji in celovitem doživetju.

V regiji je v duhu trajnostnega turizma potreben temeljit razmislek o nosilnih sposobnosti posameznih območij in ustrezni razpršitvi tako nastanitvenih kapacitet kot obiska. Predvsem na področju rekreacijskih površin bo potrebna nadgradnja koncepta vzdrževanja teh površin, ki so velikokrat po (projektno spodbujeni) vzpostavitvi precej hitro opuščene ali slabše vzdrževane.

V regiji ni lokacij kopalnih voda in ni sprejetih uredb o uporabi plovil na motorni pogon. V regiji je eno športno letališče ter 4 vzletišča. Pri Rakičanu je športno letališče, ki bi ga bilo mogoče izkoristiti v mednarodne turistično-športne namene, več pozornosti pa je treba nameniti turističnim in gospodarskim potencialom, ki jih predstavljata mednarodni letališči v Mariboru in Gradcu.

3.7. OKOLJE IN NARAVNA DEDIŠČINA

Severovzhodni del regije (Goričko) in južni predeli regije so gričevnati z izmenjavo gozda in kmetijskih zemljišč, v osrednjem delu regije pa na obsežnem ravninskem območju prevladujejo kmetijske površine. Regija je na jugovzhodnem delu zelo vodnata in med nosilnimi deli zelenega sistema so vodotoki (Mura in Ledava) z obširnimi obvodnimi območji. Na severnem in vzhodnem delu regije so jedrna območja in ključni koridorji ter (potencialni) ekokoridorji za parkljarje.

Zeleni sistemi v urbanih območjih obsegajo javne in druge zelene površine, obvodna območja ob Muri in Ledavi, kmetijska zemljišča in gozdove, ki prehajajo v podeželsko zaledje (tudi prek državne meje s Hrvaško in Avstrijo) s kulturno krajino, gozdovi in manjšimi naselji ter razpršeno poselitvijo.

Zasnova zelenega sistema regije bo temeljila na varovanju naravnih območij, povečevanju gozdnatosti in ohranjanju biodiverzitete, kar bo prispevalo k izboljšanju kakovosti okolja in blaženju podnebnih sprememb.

3.8 KRAJINA

V regiji so na podlagi opredelitev iz SPRS (2004) območja nacionalne prepoznavnosti: Goričko, Jeruzalemske gorice, Kapelske gorice, Negova – Trije Kralji, Osrednje Slovenske gorice. Nekatera od teh območij so se v zadnjih desetletjih spremenila zaradi razvoja (veliki infrastrukturni objekti, širitev naselij, turističnih kapacitet in razpršene poselitve, veliki kmetijski objekti ipd.) ali pa opuščanja rabe (zaraščanje kulturne krajine odmaknjenih območjih).

V regiji so izjemne krajine na nacionalni ravni: Bukovnica, Dolinsko pri Polani, Dolnja Bistrica – Hotiza, Jeruzalemske gorice, Kobilje, Lendavske Gorice. Nekatere od teh so se v zadnjih desetletjih spremenila zaradi novogradenj (infrastrukture in stavb) ali pa zaradi opuščanja kmetovanja in naselij.

V regiji je samo ena dediščinska kulturna krajina (Murska Sobota - Topolov drevored).

V regiji so krajinski parki Goričko, Ljutomerski ribniki in Jeruzalemske gorice ter Negova in Negovsko jezero.

Funkcionalno razvrednotena območja v regiji (območja pridobivanja mineralnih surovin, degradirana območja infrastrukture ter industrijskih dejavnosti in območja z različno stopnjo opuščeniosti zemljišč in objektov) se nahajajo predvsem na širših območjih večjih naselij.

Predvsem za izjemne krajine in območja prepoznavnosti je smiselno pripraviti krajinsko zasnovo, ki bo opredeljevala prostorski razvoj na teh območjih (poselitev, infrastrukturne objekte, kmetijske objekte in preurejanje kmetijskega prostora, ukrepe za zaščito pred škodljivim delovanjem voda, umeščanje naprav za rabo OVE idr.) ter jih prilagodila

zahtevam za ohranjanje prepoznavnih krajinskih prvin in vzorcev ter značaju krajine zaradi potrebe po vzdrževanju krajinskih prvin in vzorcev, ki so nosilci njihove izjemnosti.

Za območja krajinskih parkov in zavarovanih območij narave je potrebno varstvene interese usklajevati z drugimi rabami prostora.

STANJE IN USMERITVE NA PODROČJU GJI

Stanje na področju GJI je sicer ustrezno, kažejo pa se določene pomanjkljivosti na omrežjih GJI (električno omrežje, prometno omrežje), ki ne dosegajo sodobnih standardov in ne omogočajo ustreznega razvoja, predvsem na podeželskih območjih.

Oskrba s pitno vodo se zagotavlja prek več različnih vodovodnih sistemov; odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode se zagotavlja v vseh večjih naseljih prek več posameznih kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami; oskrba z električno energijo se izvaja prek prenosnega in distribucijskega sistema električne energije; oskrba z zemeljskim plinom se izvaja prek prenosnega in distribucijskega sistema zemeljskega plina; oskrba s toploto iz distribucijskih sistemov se izvaja v Murski Soboti in Lendavi; na področju mobilnosti je pomanjkanje železniške povezave, dotrajanost lokalnih cest; javni prevoz je slab.

4.1. OSKRBA S PITNO VODO

Oskrba s pitno vodo regije se zagotavlja prek več različnih vodovodnih sistemov, pri čemer so vodovodni sistemi povezani v tri večje centralne vodovodne sisteme. Glavni vir pitne vode je vodno telo Murska kotlina, ki se nahaja na območju slovenskega dela aluvialnega prodnega zasipa reke Mure. Vodni viri v regiji niso enakomerno razporejeni, posamezne občine se oskrbujejo s pitno vodo iz vodnih virov, ki se lokacijsko nahajajo v drugih občinah.

V okviru priprave RPP je potrebno razmisliti o zagotovitvi ustreznih rezervnih virov vode ter o varovanju vodnih virov. Za zagotavljanje ustreznih vodnih virov je potrebno razmisliti tudi o povezovanju vodovodnih sistemov za oskrbo v času onesnaženj v posameznem sistemu. Vodovodni sistem A je potreben nadgradnje, ki bo zagotovila ustrezne temperature vode.

4.2. ODVAJANJE IN ČIŠČENJE KOMUNALNE ODPADNE VODE

Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v regiji se zagotavlja v vseh večjih naseljih prek več posameznih kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami. Nekateri kanalizacijski sistemi s čistilnimi napravami služijo odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode iz več občin. Predvsem na področjih razpršene poselitve se čiščenje komunalne odpadne vode zagotavlja z individualnimi MČN.

Sistem odvajanja in čiščenja komunalnih voda v regiji potrebuje posodobitve, zlasti na ruralnih območjih ter v urbanih središčih, kjer je potrebna nadgradnja sistemov odvajanja komunalnih odpadnih vod.

4.3. RAVNANJE Z ODPADKI

Pomurska regija ima relativno dobro vzpostavljen sistem ravnanja z odpadki, vendar je potrebno večje spodbujanje recikliranja in zmanjšanja količine odloženih odpadkov. Odlagališče oz. center za ravnanje z odpadki je v Puconcih.

V sistem zagotavljanja storitev GJS bi bilo treba vključiti tudi področje ravnanja z gradbenimi odpadki, ravnanje s katerimi se v skladu z veljavnimi predpisi izvaja kot tržna dejavnost. Na regionalni ravni bi bilo smiselno preveriti razpršenost in okoljske vplive vseh takih odlagališč.

4.4. ELEKTRIČNA ENERGIJA

Oskrba z električno energijo v regiji se izvaja prek prenosnega in distribucijskega sistema električne energije. Prek južnega dela regije poteka daljnovod 2 x 400 kV Cirkovce–Pince, ki se povezuje s prenosnim omrežjem Madžarske in Hrvaške. Regija se z električno energijo oskrbuje prek 110 kV distribucijskega omrežja - pomurske zanke, prek katerega so v 110 kV omrežje vključene RTP Radenci, RTP Murska Sobota, RTP Mačkovci, RTP Lendava in RTP Ljutomer. Območje 110 kV omrežja je mestoma napajano neustrezno, saj je RTP Lendava napajana radialno ter ob izpadu povezovalnih vodov nima možnosti rezervnega napajanja. Problem predstavlja tudi možnost prekinitve pomurske zanke, ki lahko nastopi pri izpadu DV 2 x 110 kV HE Formin–Ljutomer/Ormož .

Oskrba z energijo je stabilna, vendar je ključnega pomena modernizacija in nadgradnja omrežij in povečanje deleža obnovljivih virov v energijski mešanici. Električno omrežje je pred velikimi izzivi priključevanja solarnih elektrarn in elektrifikacije ogrevanja in hlajenja ter vozniških parkov (toplotne črpalke, osebni avtomobili), ki zahtevajo nadgradnjo omrežja in dodatno skrb za stabilnost oskrbe. Za zagotavljanje neprekinjene oskrbe je potrebno zagotoviti zaključevanje napajalnih zank na območju Lendave ter preveriti ustreznost umeščanja elementov distribucijskega omrežja.

V aktualnem 10 letnem razvojnem načrtu je za potrebe oskrbe pomurske regije z električno energijo predvidena gradnja:

- DV 2×110 kV RTP Murska Sobota – RTP Lendava (sprejet DPN),
- DV 2×110 kV RTP Lenart – RTP Radenci (sprejet DPN),
- DV 110 kV RTP Maribor – RTP Murska Sobota,
- RTP 110/20 kV Dobrovnik.

4.5. ZEMELJSKI PLIN

Regija ima relativno dobro razvejano omrežje za oskrbo z zemeljskim plinom, posebej v urbanem delu regije (širše mestno območje na ravnini). Uporaba zemeljskega plina za prebivalstvo ostaja v manjši meri.

Oskrba z zemeljskim plinom v regiji se izvaja prek prenosnega in distribucijskega sistema zemeljskega plina. Pomurska regija se z zemeljskim plinom oskrbuje prek prenosnega plinovoda M1, ki poteka iz smeri Avstrije (mejna točka Ceršak) proti Hrvaški (mejna točka Rogatec). Odcep prenosnega omrežja proti pomurski regiji in Madžarski meji je v Kidričevem.

V aktualnem 10 letnem razvojnem načrtu je predvidena ureditev plinovodne zanke Lenart – Gornja Radgona ter gradnja plinovoda za povezavo z madžarskimi skladišči zemeljskega plina – plinovod Kidričevo – Lendava – Pince, vključno z ureditvijo kompresorske postaje Kidričevo ter mejne MRP Pince.

4.6. OSKRBA S TOPLOTO

Daljinsko ogrevanje na obnovljive vire energije je prioriteta za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v naseljih. Prevladuje še vedno individualno ogrevanje za oskrbo s toploto, ki kljub posodabljanjem v regiji še vedno ohranja visok delež individualne oskrbe s pečmi na trda goriva.

Oskrba s toploto iz distribucijskih sistemov se v skladu s podatki katastra GJI izvaja v Murski Soboti in Lendavi.

Primerno območje za pridobivanje toplotne energije je območje geotermalnega sistema Termal II, severni del med Šentiljem in Šalovci ter južni del med Ptujem in Lendavo.

4.7. PROMETNA INFRASTRUKTURA

Pomurska razvojna regija ima ugodno prometno pozicijo, saj leži ob V. panevropskem cestnem in železniškem koridorju. Na nacionalni ravni razpolaga z avtocesto v skupni dolžini 70 km, z dvema glavnima cestama II. reda in eno glavno železniško progo. Kategoriziranih regionalnih cest je 28 (4 I. reda, 6 II. reda, 17 III. reda) ter dve regionalni železniški progi. Skupna dolžina drugih cest v Pomurju znaša 3120 km. S pomočjo EU sredstev zgrajena hitra cesta, v skupni dolžini 70 km, in modernizacija železniške proge Pragersko-Hodoš, sta prispevali k odpravi močno obremenjujočih vplivov naglo naraščajočega težkega tranzitnega prometa na bivalna in delovna okolja v naseljih.

S krepitvijo policentričnega urbanega sistema in regionalnega prostorskega razvoja se želi na nivoju regije zagotoviti enakovredno vpetost Pomurja v nacionalna in mednarodna transportna omrežja, kar bo prispevalo h krepitvi njegove konkurenčnosti, razvoja in privlačnosti. Povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgrajena gospodarska javna infrastruktura bodo zagotovili ustrezno povezanost med območji in urbanih središči, prebivalstvu in gospodarstvu pa bo omogočen dostop do kvalitetnih javnih storitev, s čim se bo povečala socialna, ekonomska in prostorska kohezija Pomurske regije.

Na področju mobilnosti se Pomurje sicer še vedno sooča s pomanjkanjem železniške povezave, kot najbolj ekološke transportne povezave, kakor tudi z dotrajanostjo lokalnih

cest. Javni prevoz je zanemarljen in potreben novega premisleka in investicij. Prihajajoči projekti dajejo veliko pozornost kolesarskim stezam in pločnikom, kot investicijam v trajnostno mobilnost.

Vzpostavitev učinkovitega javnega potniškega multimodalnega sistema, ki bi pripomogel k trajnostnemu prometu in zmanjšanju uporabe osebnih avtomobilov v Pomurski regiji, bi zahtevala celostni pristop, ki bi vključeval različne vrste prevoznih sredstev ter infrastrukturo, prilagojeno lokalnim razmeram. Pomembno je, da sistem zadovolji potrebe prebivalcev po dostopnosti, enostavni uporabi ter integraciji med različnimi načini prevoza. Usmeritev je v razvoj **centralnih prometnih vozlišč** v ključnih regijskih središčih (npr. Murska Sobota, Lendava, Gornja Radgona, Ljutomer), kjer bi se srečevali različni načini javnega prevoza (avtobusi, vlaki, kolesarski sistemi, souporaba vozil). Vozlišča bi bila zasnovana tako, da bi omogočala enostavno prehajanje med načini prevoza z minimalnim časom čakanja. Ta vozlišča bi morala biti dobro povezana z manjšimi naselji preko avtobusnih in kolesarskih povezav.

4.7.1. CESTNI PROMET

Cestna infrastruktura potrebuje predvsem modernizacijo in boljšo povezljivost z drugimi regijami (povezava avtoceste s Hrvaško pri Petišovcih).

Na nivoju regije oziroma za izbrana območja je treba izdelati makroskopske prometne modele, z definiranimi izvorno-ciljnimi matrikami potovanj. Na podlagi izdelanih prometnih modelov, v katerih se upoštevajo veliki generatorji prometa (npr. stanovanjske soseske, industrijske cone, trgovska središča ...) se pridobi osnovne podatke za umeščanje nove cestne infrastrukture v prostor. Pri načrtovanju nove cestne infrastrukture je treba upoštevati usmeritev po zmanjšanju deleža uporabe osebnih vozil in povečanju uporabe drugih (predvsem trajnostnih) oblik mobilnosti.

V okviru strokovnih podlag za umeščanje nove cestne infrastrukture v prostor se poleg definiranja tras določi tudi plansko kategorizacijo cestnega omrežja na regionalnem nivoju.

Izdelati je treba tudi strokovne podlage umeščanja prometno pomembnih točk v prostor, kot so npr. logistični intermodalni terminali, parkirišča za tovornjake, parkirišča P+R in podobno.

4.7.2. ŽELEZNIŠKI PROMET

Pomurje ima tudi povezavo z železniškim omrežjem, vendar je ta infrastruktura zastarela in potrebna posodobitve, da bi bolje izkoristili njen potencial za povezovanje z drugimi regijami in državami. Poudarek na izboljšanju železniške infrastrukture bo prispeval k trajnostni mobilnosti in gospodarskemu razvoju. Pomurska regija ima potencial za izboljšanje uporabe železnic, zlasti za prevoz na srednje dolge razdalje. Trenutna železniška infrastruktura za ta namen ni ustrezna, zato bi morali vlagati dodatne povezave (navezava na avstrijsko železniško omrežje, posodobitev regionalnih prog, proga med (Mursko Soboto) Beltinci in Lendavo).

Z vidika železniškega potniškega prometa sta najpomembnejši železniški postaji v regiji v Murski Soboti in Ljutomeru, ki skupaj letno odpravita več kot 300 000 potnikov. V obeh mestih ustavlja mednarodni IC vlak. Najpomembnejša železniška postaja glede na količino pretovorjenega blaga je Lendava, po pomenu pa ji sledita železniški postaji v Murski Soboti in Radencih. Glede na podatke o številu odpravljenih potnikov in količini pretovorjenega blaga se med nacionalno pomembne železniške postaje uvrščata Murska Sobota in Lendava, medtem ko imata železniški postaji v Ljutomeru in Radencih regionalni pomen.

Lendava je pomembno industrijsko središče s sedežem blagovnih rezerv, ki ima daleč največji železniški pretovor v Pomurju, ki nastaja zahvaljujoč železniški povezavi s Hrvaško. Dejstvo pa je, da Lendava nima neposredne povezave s Koprom, kar predstavlja enega izmed ključnih izzivov za prihodnost tako na regionalni kot tudi nacionalni ravni. Pri tem gre za strateško železniško povezavo, ki bo ne le infrastrukturno, ampak tudi simbolno povezala Slovenijo v celoti, pri čemer pa bo treba zgraditi še 32 km železniške proge, od Bratonec do Lendave in od Lendave do madžarske meje.

Ob povezavi Koper–Lendava je nujno, da regija odločneje pristopi k projektiranju in realizaciji načrtov o izgradnji ključnih manjkajočih odsekov mednarodnih železniških povezav, denimo Lendava–Lenti in Gornja Radgona–Bad Radkersburg oz. Bad Radkersburg – Murska Sobota (Lipovci).

Izdelati je potrebno tudi strokovne podlage v sklopu katerih se obravnava zagotavljanje taktnih vozniških redov na nivoju regije (zagotavljanje dvotirnosti na vseh železniških progah in elektrifikacija).

4.7.3. KOLESARSKI PROMET

Kolesarski in pešpoti so pomemben del trajnostne mobilnosti in bodo nadgrajeni v skladu s potrebami lokalnega prebivalstva. Pomurska regija ima zaradi svoje ravninske pokrajine veliko prednosti za razvoj kolesarskega prometa. Ustvariti bi morali celostno omrežje kolesarskih stez, ki bi povezovalo vsa pomembna naselja, turistične in delovne destinacije. Poleg tega bi bilo smiselno vzpostaviti sisteme izposoje e-koles in klasičnih koles v večjih naseljih ter kolesarske postaje v bližini javnih prometnih vozlišč. Tako bi omogočili enostaven prehod z vlakov ali avtobusov na kolesa za krajše razdalje.

4.7.4. JPP

Vzpostavitev učinkovitega javnega potniškega multimodalnega sistema, ki bi pripomogel k trajnostnemu prometu in zmanjšanju uporabe osebnih avtomobilov v Pomurski regiji, bi zahtevala celostni pristop, ki bi vključeval različne vrste prevoznih sredstev ter infrastrukturo, prilagojeno lokalnim razmeram. Pomembno je, da sistem zadovolji potrebe prebivalcev po dostopnosti, enostavni uporabi ter integraciji med različnimi načini prevoza. Usmeritev je v razvoj **centralnih prometnih vozlišč** v ključnih regijskih središčih (npr. Murska Sobota, Lendava, Gornja Radgona), kjer bi se srečevali različni načini javnega prevoza (avtobusi, vlaki, kolesarski sistemi, souporaba vozil). Vozlišča bi bila zasnovana tako, da bi omogočala enostavno prehajanje med načini prevoza z

minimalnim časom čakanja. Ta vozlišča bi morala biti dobro povezana z manjšimi naselji preko avtobusnih in kolesarskih povezav.

Javni potniški promet kot oblika trajnostne mobilnosti je ključna rešitev za razbremenitev cestnega omrežja, povečanje pretočnosti prometa, zagotavljanje dostopnosti vsem družbenim skupinam, razbremenitev občinskih proračunov, zmanjšanje pritiskov na okolje ter povečanje varnosti v cestnem prometu. Dolgoročna vizija regije na področju mobilnosti zasleduje cilj nič lastniških motornih vozil v pomurskih gospodinjstvih.

Uresničitev slednje vizije je možna z vzpostavitvijo učinkovitega, dostopnega in zanesljivega javnega potniškega prometa, s promocijo hoje, rabe koles, avtomobilov v skupnostni rabi ter inter- in večmodalni mobilnosti, vpeljevanju naprednih tehnologij (»internet of traffic«), ki zagotavljajo večji izkoristek prostih kapacitet vozil v cestnem prometu ter s splošno promocijo pomena trajnostne mobilnosti za zdravje posameznika, skupnosti in naravnega okolja.

Trenutne razmere v javnem potniškem prometu (JPP), ki se kažejo v zmanjševanju števila potnikov v cestnem in železniškem prometu, povečanju števila registriranih osebnih avtomobilov, večanju deleža izdatkov gospodinjstev za prevoz, so tako na nacionalni kot tudi na regionalni ravni neustrezne. V preteklih obdobjih so bile spodbude in ukrepi namenjeni predvsem izboljšanju učinkovitosti JPP (enotne, integrirane vozovnice, subvencionirani prevozi dijakov in študentov, sistemi P+R), ki so ustavili trend upadanja števila potnikov. Kljub temu pa na tem področju ostajajo na nacionalni in regionalni ravni še številni izzivi. Podpora trajnostni mobilnosti in preusmeritev individualnih prevozov na javni potniški promet bo prispevala k zmanjševanju toplogrednih plinov in izpustov nevarnih delcev v ozračje.

Večji premik k povečanju javnega prevoza v Pomurski regiji je mogoče doseči le z izboljšanjem upravljanja celotnega sistema javnega prevoza. Ta je odvisen tako od nadgradnje infrastrukture ter voznega parka kot od enotnega sistema upravljanja. Usmeritev predlaga usklajevanje voznih redov ter storitev različnih javnih prometnih sredstev po meri uporabnika ter hkrati povezljivost javnega prevoza z drugimi prometnimi načini po načinu »mobilnost kot storitev«.

Na nivoju regije je smiselno izdelati makroskopske prometne modele, v katerih se podrobneje definira izvorno-ciljne matrike potovanj, s katerimi se določi potrebe po organizacij linij JPP. Z definiranjem ključnih izvornih oziroma ciljnih točk na nivoju regije (npr. večje stanovanjske soseske, industrijske cone, turistična območja, območja šol, vrtcev, bolnišnic in zdravstvenih ustanov, trgovskih centrov in podobno) se pridobi ključne podatke za organizacijo javnega potniškega prometa oziroma določitev sheme linij.

Izdela se strokovne podlage za organizacijo oziroma določitev sheme linij JPP na nivoju regije, z navezavo ključnih točk v prostoru (določenih v okviru prometnega modela).

V okviru strokovne podlage se v prostor umesti tudi lokacije postaj in postajališč (BUS, železnica) ter večmodalnih vozlišč (prestopanje med različnim oblikami mobilnosti).

Na nivoju Pomurske regije je treba izdelati tudi strokovno podlago za integracijo različnih oblik javnega potniškega prometa in zagotavljanje standarda dostopnosti in kakovosti (aktivnosti so sicer predvidene v okviru Družbe za upravljanje javnega potniškega prometa – DUJPP).

KLJUČNI IZZIVI IN STROKOVNE PODLAGE PRI PRIPRAVI RPP

5.1. KLJUČNI IZZIVI

Pomurska regija se sooča z izzivi, kot so gospodarska nerazvitost, demografski upad in okoljska tveganja. Prednostne razvojne usmeritve vključujejo:

- Spodbujanje trajnostnega gospodarstva s poudarkom na kmetijstvu, turizmu in obnovljivih virih energije.
- Ohranitev naravnih virov in krepitev zelene infrastrukture.
- Posodobitev infrastrukturnih sistemov, zlasti na področju vodne, energetske in prometne infrastrukture.

5.2. PREDNOSTNE RAZVOJNE USMERITVE

1. **RAZVOJ POSELITVE IN NASELIJ** – Demografija je ključni razvojni izziv Pomurske razvojne regije, predvsem izrazito odseljevanje z obrobnihs podeželskih območij, ki predstavljajo velik delež regije. Za ustrezno nagovarjanje tega izziva bo potrebno zagotavljati ustrezno poselitev ob hkratnem razvoju policentričnega sistema naselij v regiji, ki bo omogočal dostop do ključnih storitev (omrežja družbene infrastrukture) vsem prebivalcem regije. Pri ustreznem dostopu bo potrebno vzpostaviti ustrezen JPP z ustrezno infrastrukturo na ravni regije.
2. **UPRAVLJANJE VODA** - V regiji se kaže potreba po celostnem upravljanju omrežja vodotokov, predvsem v kontekstu poplavne varnosti na zemljiščih, pa tudi zagotavljanja ustrezne namočenosti kmetijskih in gozdnih površin. V ta namen je treba izdelati regijsko hidrološko-hidravlično študijo z aktualiziranimi kartami poplavne ogroženosti, ki bo ena od ključnih podlag za pripravo RPP.
3. **TURIZEM IN REKREACIJA** – Turizem predstavlja pomembno gospodarsko panogo v regiji. Ne glede na umeščenosti regije v Panonsko termalno regijo, ki se kaže v prevladi zdraviliškega turizma v regiji, se v regiji razvijajo vse vrste turizma, za katere pa je potrebna ustrezna razmestitev prednostnih območij ter opredelitev infrastrukturnih potreb za razvoj turizma ter preveritev turističnih potencialov in nosilnih kapacitet posameznih območij.
4. **KMETIJSTVO** – Razvoj poselitve na podeželju je tesno povezan z omogočanjem ustreznega razvoja kmetijske dejavnosti, tako z vidika večje samooskrbe v regiji in državi kot z vidika ohranjanja naravnih virov za prihodnje generacije. Pri tem je pomembna tako ustrezna razporeditev kmetijskih dejavnosti kot tudi ustrezne agrarne operacije in kmetijske politike v regiji. Kmetijstvo prehaja skozi spremembe tako v načinu kmetovanja, kot v tehnološkem smislu in to narekuje spremembe v kmetovanju in pristopu k kmetovanju.
5. **RAZVOJ POSLOVNIH CON** – Z zmanjševanjem potreb po zaposlenosti na kmetijah se povečujejo potrebe po zagotavljanju ustrezne razporeditve gospodarskih con in logističnih centrov po regiji. Ustrezna razporeditev con za potrebe razvoja gospodarskega sektorja vpliva tako na dostopnost do delovnih mest, kot na dnevne in druge migracijske tokove v regiji in iz regije. Razvoj poslovnih con mora slediti policentričnemu razvoju sistema naselij v regiji in zagotavljati ustrezno povezljivost ter dostopnost za zaposlene.

6. **DOSTOPNOST** – Pomurje je v geografskem smislu najbolj srednjeevropska regija Slovenije, ki pa je predvsem izgradila sodobno povezljivost (avtocesta, železnica) v okviru 5. evropskega prometnega koridorja, manj pa se navezala na zgodovinsko obstoječe povezave do Hrvaške (Železniška povezava le do Lendave, manjka povezava Lendave s slovenskim železniškim omrežjem, ter navezava Pomurske avtoceste na hitro cesto, ki jo Hrvaška gradi do Murskega Središča) in Avstrije (predvsem navezava na avtrijsko železniško omrežje). V okviru regije bi bilo smiselno nadgrajevati regionalno železniško omrežje (Lendava – Lipovci, MS (Lipovci) – Bad Radkersburg, obnova povezave Ljutomer – Gornja Radgona) in izboljšati povezanost Pomurja z Mariborom po železnici (direktna povezava MS – MB čez Slovenske gorice). Za dostopnost je pomembna tudi izgradnja regionalnega kolesarskega omrežja, ki bi povežalo državne kolesarske povezave in jih približalo središčnim naseljem.

5.3. IZBRANI SCENARIJ RAZVOJA V PROSTORU

Sintezni scenarij razvoja v Pomurski regiji temelji na načelu **policentričnega razvoja**, ki je osredotočen na uravnoteženo prostorsko in gospodarsko razporeditev dejavnosti v regiji, hkrati pa ohranja naravne in kulturne vrednote ter zagotavlja trajnostno upravljanje z naravnimi viri. Policentrični razvoj naselij bo prispeval k preprečevanju demografskih težav, kot sta odseljevanje prebivalstva in staranje, ter spodbudil decentralizacijo gospodarskih dejavnosti, s čimer bo zagotovljen bolj enakomeren dostop do storitev in delovnih mest v celotni regiji.

1. Policentrični razvoj naselij za zmanjšanje demografskih izzivov

Da bi preprečili nadaljnje poslabšanje demografskih trendov, ki se kažejo v izseljevanju mladih in upadanju prebivalstva v manjših naseljih, sintezni scenarij razvoja predvideva okrepitev manjših in srednje velikih naselij s posebnim pomenom za regijo. Osrednja strategija je ustvarjanje **povezanih funkcionalnih središč**, ki bodo podpirala bolj enakomerno poselitveno strukturo ter izboljšala kakovost življenja na podeželju.

- **Mestna središča in regionalna središča:** Murska Sobota kot glavno regionalno središče bo še naprej prevzemala vodilno vlogo pri razvoju ključnih gospodarskih, kulturnih in izobraževalnih funkcij. Poleg tega bodo manjša središča, kot so Ljutomer, Lendava in Gornja Radgona, okrepljena s ciljem, da postanejo **regionalna središča znotraj policentričnega sistema**. Ta naselja bodo delovala kot vozlišča, kjer bodo skoncentrirane ključne storitve in gospodarske dejavnosti, kar bo izboljšalo dostopnost in zmanjšalo potrebo po migracijah prebivalcev v večja urbana središča ali izven regije.
- **Podpora manjšim naseljem:** Manjša naselja bodo ostala pomembna za zagotavljanje **lokalnih storitev in kakovostnega bivanja**, vendar bodo tesneje povezana z regionalnimi središči prek ustrezne prometne in digitalne infrastrukture. Tako bo zagotovljen dostop do osnovnih storitev, kot so izobraževanje, zdravstvo, oskrba in zaposlitvene možnosti, kar bo zmanjšalo pritisk na velika središča in preprečilo demografski odliv.

2. Centralizacija gospodarskih dejavnosti v regionalnih središčih in dostopnost

Policentrična zasnova predvideva **razvoj gospodarskih območij v več regionalnih središčih** namesto koncentracije gospodarskih dejavnosti le v Murski Soboti.

Centralizacija gospodarskih dejavnosti znotraj posameznih središč bo omogočila boljše izkoriščanje regionalnih potencialov, hkrati pa preprečila presežno centralizacijo.

- **Gospodarska cona Murska Sobota** bo ostala najpomembnejše gospodarsko središče, predvsem na področju trgovine, industrije in logistike. Povezovalna funkcija bo okrepila dostopnost do delovnih mest za širšo regijo.
- **Podpora regionalnim gospodarskim centrom:** Lendava, Ljutomer in Gornja Radgona bodo delovala kot **gospodarska središča regionalnega pomena**. Tu bo usmerjena posebna podpora v obliki infrastrukturnih vlaganj in poslovnih spodbud za razvoj specifičnih panog, kot so predelovalna industrija, logistika, inovacije in turizem. To bo zagotovilo enakomeren dostop do zaposlitvenih možnosti in preprečilo prekomerno odvisnost celotne regije od enega gospodarskega središča.
- **Omrežje prometne infrastrukture** bo ključnega pomena za povezovanje manjših in srednje velikih naselij z regijskimi gospodarskimi in storitvenimi središči. Poleg cestne in železniške infrastrukture bo poseben poudarek na trajnostnih oblikah mobilnosti, kot so **javne prometne povezave in kolesarske poti**, ki bodo omogočile boljšo povezanost med naselji.

3. Trajnostno upravljanje z naravnimi viri

Naravni viri, vključno z rodovitnimi kmetijskimi površinami, gozdovi in reko Muro, so ključni za trajnostni razvoj regije. Zato scenarij predvideva **skrbno ravnanje z naravnimi viri**, kar vključuje njihovo varovanje, trajnostno rabo in ohranjanje naravnih habitatov.

- **Varovanje zavarovanih območij:** Pomurska regija je dom številnih zavarovanih območij narave, kot so krajinski parki ob reki Muri. Razvojni scenarij predvideva **strogo varovanje teh območij**, hkrati pa usmerja razvojne aktivnosti stran od ekološko občutljivih območij.
- **Trajnostna raba kmetijskih površin:** Ker je kmetijstvo osrednja gospodarska dejavnost Pomurja, scenarij predvideva krepitev trajnostnih kmetijskih praks, kot so **ekološko kmetovanje** in raba zemljišč na način, ki preprečuje degradacijo tal. Kmetijska politika bo usmerjena v povečanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov in izboljšanje konkurenčnosti regije, pri čemer bo poudarek na povezovanju kmetijstva z lokalnimi predelovalnimi dejavnostmi.
- **Ohranjanje kulturne krajine:** Kulturna krajina Pomurja, s tradicionalnimi panonskimi vasi, vinogradi in polji, predstavlja eno izmed največjih vrednot regije. Ohranjanje kulturne krajine bo vključeno v prostorsko načrtovanje, kar bo zagotovilo, da razvojna dejavnost ne posega v značilnosti teh območij. Pomembno vlogo pri tem bo imel tudi razvoj **kulturnega in ekološkega turizma**, ki bo povezan z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine.

4. Ohranjanje krajinskih značilnosti in naravne dediščine

Pomemben vidik sinteznega scenarija je ohranitev **značilnosti krajine** in naravne dediščine regije, ki je sestavljena iz prepletanja **naravnih vrednot** (gozdovi, vodni viri, reka Mura) ter **kulturnih prvin** (tradicionalne vasi, vinogradi in polja).

- **Zeleni sistem regije** bo vzpostavljen kot temelj za trajnostno urejanje prostora. Ta sistem bo vključeval **zelene pasove okoli naselij**, ki bodo delovali kot tamponi med urbani in naravnimi območji, in omogočali ohranitev biodiverzitete ter

kulturne krajine. Zeleni koridorji bodo povezovali zavarovana območja in naravne vire, kar bo pripomoglo k boljšemu upravljanju z naravno dediščino.

- **Spodbujanje ekološkega in trajnostnega turizma:** Ohranjanje naravnih in kulturnih virov je osnova za razvoj trajnostnih turističnih destinacij, ki bodo zasnovane na sonaravni rabi prostora in bodo pripomogle k ohranjanju naravnih bogastev. Poudarek bo na **ekoturizmu** in **turizmu na podeželju**, ki temelji na lokalnih tradicijah, pridelavi hrane in naravnih lepotah.

5. Integracija gospodarskih in okoljskih ciljev

Ključni del sinteznega scenarija je iskanje ravnovesja med gospodarskim razvojem in ohranjanjem okolja. Središčna ideja je, da se gospodarska rast ne sme odvijati na račun naravnih virov, temveč mora temeljiti na trajnostnem upravljanju z viri in varovanju okolja.

- **Obnovljivi viri energije (OVE):** Povečanje deleža obnovljivih virov energije, zlasti geotermalne energije in biomase, bo pomemben dejavnik v zmanjševanju emisij toplogrednih plinov ter izboljšanju energetske učinkovitosti. Raba obnovljivih virov bo usmerjena predvsem v **lokalne projekte**, ki bodo podpirali energetske neodvisnosti manjših naselij in regije kot celote.
- **Upravljanje z vodami in protipoplavna zaščita:** Reka Mura in njena poplavna območja bodo upravljana v skladu s cilji trajnostne rabe vodnih virov in zaščite pred poplavami. Pomembno bo vzdrževanje in nadgradnja protipoplavnih nasipov ter ukrepov za **namakanje kmetijskih površin**, ki bodo zagotovili varno in trajnostno rabo vode za kmetijske in druge dejavnosti.

Sintezni scenarij razvoja v Pomurski regiji je usmerjen v doseg trajnostnega ravnovesja med potrebami prebivalstva, gospodarskim razvojem in ohranjanjem naravnih in kulturnih virov. Policentrični razvoj naselij bo prispeval k zmanjšanju demografskih težav, hkrati pa ohranjal kakovost bivanja in podpiral trajnostne razvojne priložnosti za prihodnost.

5.4. POTREBNE STROKOVNE PODLAGE PRISTOJNIH SEKTORJEV

Za potrebe priprave RPP bi bile potrebne še naslednje strokovne podlage sektorjev:

1. Hidravlično hidrološka študija s posodobljenimi kartami poplavne varnosti za porečje Mure (vključno z vodotoki Ščavnica, Ledava in Krka ter njihovimi pritoki na področju regije) s predlogom ukrepov za zmanjševanje poplavne nevarnosti na območju regije.
2. Krajinska zasnova za področje Goriškega, Lendavskih goric, Slovenskih goric (posebej območja Jeruzalemskih goric, Kapelskih goric ter območja okoli Negove).
3. Urbanistična zasnova širšega mestnega območja Murske Sobote, ki vključuje tudi ostala središčna naselja v regiji – Lendavo, Ljutomer in Gornjo Radgono.
4. Strokovne podlage za kmetijstvo, ki vključujejo tudi novo kategorizacijo kmetijskih zemljišč in določitev prednostnih območij za razvoj posameznih kmetijskih panog ter določitev regionalno pomembnih območij in vrst agrarnih operacij.
5. Demografska študija.
6. Strokovna podlaga za poselitev, ki vključuje podlage za umestitev novih stanovanjskih območij v središča v regiji ter opredeli potrebe za posebne oblike bivanja.

7. izdelava strokovnih podlag za opredelitev prostorskih potencialov in območij za vetrne elektrarne, sončne elektrarne, (male) hidroelektrarne, za določitev potenciala za izrabo lesne biomase, za izkoriščanje geotermalne energije ter za OVE za druge podnebno nevtralne vire energije v regiji.
8. Na državni ravni se izdelava strokovna podlaga Zasnova sistema oskrbe s pitno vodo na območju RS, v kateri se opredelijo obstoječi in načrtovani vodni viri s količinsko razpoložljivostjo in namenom (osnovna oskrba, rezervni vir), oskrbna območja posameznih vodovodnih sistemov ter objekti za transport pitne vode od vodnih virov do prevzemnih mest v posamezni občini oz. vodovodnem sistemu.
9. Na državni ravni se izdelava strokovna podlaga Zasnova sistema ravnanja z odpadki na območju RS, v kateri se opredelijo obstoječi in načrtovani objekti GJI za ravnanje z odpadki, ki so potrebni za izvajanje državnih GJS (sežigalnice, objekti za ravnanje z živalskimi odpadki, objekti za ravnanje z radioaktivnimi odpadki) vključno z oskrbnimi območji.
10. Na državni ravni se izdelava strokovna podlaga Zasnova sistema prometnih povezav in tokov (ceste, železnice, kolesarske povezave), ki bo v sodelovanju z regijo opredelila glavne državne in regijske prometne povezave v regiji in do regije.

5.5. PRIPOROČILA ZA IZDELAVO DODATNIH STROKOVNIH PODLAG

Na ravni regije pa bi bilo smiselno kot strokovne podlage pripraviti naslednje študije in analize ter strateška izhodišča:

1. Celostna prometna strategija za celotno regijo z navezavami na sosednje regije in države, vključno s predlogom razvoja JPP in multimodalnih središč.
2. Turistična strategija za celotno regijo, vključno z določitvijo posameznih turističnih območij.
3. Izdelati je potrebno regionalni energetske koncept kot strokovno podlago za opredelitev potencialov za rabo obnovljivih virov energije.

ZAKLJUČEK

VIRI

Literatura

- Priprava navodil za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana, UIRS, 2019
- Pomurska regija, Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, MOP, direktorat za prostor, graditev in stanovanja, 2019
- Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS 2050), Ministrstvo za okolje in prostor MOP, 2021
- Regionalni razvojni program Pomurske razvojne regije 2021 – 2027, RCMS, 2022
- Izhodišča za pripravo vzorčnega regionalnega prostorskega plana v regiji jugovzhodna Slovenija, RCNM, 2022
- Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane, Pomurska regija, Usmeritve za razvoj poselitve, razvoja v krajini in gospodarske javne infrastrukture, UIRS, 2024
- Poročilo o regionalnem razvoju 2018 – 2022, FF in MKRR, 2024
- Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane – Strokovne podlage sektorjev, UIRS, 2024

Spletni viri

- Geodetska uprava Republike Slovenije (GURS)
- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO)
- Slovenski prostorski informacijski sistem (SPIS)
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS)
- Podatki o nepremičninah in javni dostop: <https://www.e-prostor.gov.si/>
- Program projektne dokumentacije: <https://www.e-prostor.gov.si/projekt/>
- MOP, Sektor za prostorski informacijski sistem: <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-naravne-vire-in-prostor/o-ministrstvu/direktorat-za-prostor/sektor-za-prostorski-informacijski-sistem/>
- Nepremičninske evidence: <https://w79ww.gov.si/teme/nepremicninske-evidence/>
- Državni portal prostorskih podatkov:
<https://gisportal.gov.si/portal/home/gallery.html?view=grid&sortOrder=desc&sortField=modified>

Geoinformatika

Podatki za karte:

- Geodetska uprava Republike Slovenije
- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO)
- Atlas okolja:
http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso
- Atlas voda:
<https://gisportal.gov.si/portal/apps/webappviewer/index.html?id=11785b60acdf4f599157f33aac8556a6>

- eVODE: <http://www.evode.gov.si/>
- Geopedija.si: http://geopedia.si/lite.jsp#T105_x499072_y112072_s9_b4
- Pregledovalnik podatkov o gozdovih: <https://prostor.zgs.gov.si/pregledovalnik/>
- Naravovarstveni atlas: <https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx>